

Lautakunnat
Toimialat

VUODEN 2023 TALOUSARVION JA VUOTEEN 2025 ULOTTUVAN TALOUSSUUNNITELMAN LAADINTAOHJEET

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma (suunnittelukausi), jonka ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa valtuusto hyväksyy kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Jos taseen alijäämää ei saada katetuksi suunnittelukautena, taloussuunnitelman yhteydessä on päätettävä yksilöidyistä toimenpiteistä (toimenpideohjelma), joilla kattamaton alijäämä katetaan valtuuston erikseen päättämänä kattamiskautena (alijäämän kattamisvelvollisuus).

Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan merkitä brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Siihen tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Talousarvioesityksen laadinnan perusteet

Kuhmoisten kunnan vuoden 2023 talousarvion laadinnassa henkilöstökulut lasketaan vuonna 2022 maksettavista palkkasummista. Käyttötalouden menojen suunnittelussa toimialojen tulee noudattaa **0 %:n** kasvua vuoden 2022 talousarvion tasosta, pois lukien henkilöstömenojen ns. pakollinen nousu. Tavoitetalousarviossa on huomioitu vähennyksenä Pirkanmaan hyvinvointialueen vastuulle siirtyvät kustannukset, kuten sosiaali- ja terveystoimen kustannukset, palo- ja pelastustoimen kustannukset sekä siirtävistä tukipalveluista aiheutuvat kustannukset.

Kuntaliiton julkaiseman veroennustekehikon mukaan Kuhmoisten kunnan kunnallisverotulot vuonna 2023 ovat **3,187** miljoonaa euroa. Yhteisöveroa Kuhmoisten kunnalle arvioidaan tilitettävän **0.976** miljoonaa euroa ja kiinteistöveroa **1,557** miljoonaa euroa. Yhteensä kunnan verotuloiksi arvioidaan vuonna 2023 **5,720**

miljoonaa euroa. Veroennustekehikko päivittyy syksyn 2022 aikana. Verotuloennusteissa on huomioitu kunnallisveroprosenteista leikattava määrä, 12,64 %. Kiinteistöveroennusteet on laskettu vuoden 2022 prosenteilla.

Kuntien kunnallisveroprosenteista vuonna 2023 leikattava prosenttiyksikkömäärä (12,64 %) saadaan erotuksena laskelmasta, jossa kunnista hyvinvointialueille siirtyvistä sosiaali- ja terveystoimen ja pelastustoimen kustannuksista (21,2 mrd. €) vähennetään osuus kuntien yhteisöveron tuotosta (0,8 mrd. €) ja soteen liittyvä osuus kuntien valtionosuuksista (7,3 mrd. €). Erotuksena saatava kunnallisveroista leikattavaksi jäävä euromäärä (13,2 mrd. €) toteutuu, kun tämän hetken veropohjasta tehtävä leikkaus on 12,64 prosenttiyksikköä.

Kuhmoisten kunnan valtionosuuksien kokonaismääräksi on arvioitu yhteensä **2,095** milj. euroa, joka perustuu valtiovarainministeriön (VM) antamaan arvioon. VM:n laskelmassa kunnan peruspalveluiden valtionosuus olisi **1,758** milj. euroa ja verotulojen kompensaation osuus **0,427** milj. euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuden palautukseksi on kehyksessä budjetoitu **0,106** milj. euroa.

Talousarviokehityksen laadinnassa on hyödynnetty vuoden 2022 talousarviolukuja sekä vuoden 2021 tilinpäätöslukuja.

Talousarviokehityksessä palkkatiedot on ilmoitettu siten, että viranhaltijoiden ja työsuhteisten kuukausipalkkojen tileissä on vain vakituisen henkilöstön palkkakustannukset. Määräaikaisten ja sijaisten palkat budjetoidaan omiin tileihin, niitä ei saa sisällyttää vakituisen henkilöstön palkkamenoihin. Palkkojen talousarviokehityksessä on huomioitu nykyiset määräaikaisten ja sijaisten palkat. Toimialan tulee tarkistaa määräaikaisten ja sijaisten palkat vuoden 2022 periaatteiden mukaisiksi. Palkkojen sivukulut ovat keskimäärin **26 %**.

Kirjanpitolain mukaan menot ja tulot on jaksotettava suoriteperusteiden mukaisesti. Myös talousarviossa määrärahat ja tuloarviot esitetään suoriteperusteisesti. Sisäiset erät otetaan määrärahoihin ja tuloarvioihin mukaan. **Sisäisten ja laskennallisten menojen ja tulojen budjetoinnissa tulee varmistaa niiden tasapaino.** Materiaalien ja palvelujen hinnat huomioidaan verottomina kuten vuoden 2022 talousarviossa. Arvonlisävero huomioidaan kuitenkin menoissa, jotka eivät kuulu vähennys- eikä palautusjärjestelmän piiriin.

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaesityksen sisältö ja esitystapa

Määrärahat

Käyttötalousoosaa koskevat talousarvio- ja taloussuunnitelmaesitykset tehdään käyttösuunnitelmatasolla Finazilla- budjetointiohjelmassa. Talousarvioesitys on laadittava tilitasolla **10** euron tarkkuudella. Muille taloussuunnitelmavuosille merkitään euromäärät vain siinä tapauksessa, että ne poikkeavat talousarviovuoden luvuista. Mikäli toimialat muuttavat palkkakustannuksia, niin sivukuluja ei lasketa erikseen, vaan uusi palkkasumma laitetaan järjestelmään ja järjestelmä laskee sivukulut automaattisesti.

Kuntien ja kuntayhtymien talousarvion ja taloussuunnitelman laadinnassa noudatetaan JHS 199 suositusta.

Tavoitteet

Kunkin tulosalueen osalta selvitetään erillisellä dokumentilla suunnittelukauden vaikuttavuus- ja tuotantotavoitteet ja niiden saavuttamiseksi suunnitellut toimenpiteet. **Kunnan talousarvion laadinnasta annettu suositus edellyttää valtuuston sitovien tavoitteiden merkitsemistä talousarviokirjaan.** Talousarvio-suosituksen mukaiset toimialakohtaiset tavoite- ym. tekstilomakkeet löytyvät verkkoasemalta "Talousarvio 2023" -kansioista. Lisäksi asetetaan lukumääräiset suoritettavat tavoitteet suunnitteluvuosille 2024 - 2025. Näiden tavoitteiden lisäksi toimiala voi esittää perusteluina ja informaationa myös muita tavoitteita. **Sekä vaikuttavuus- että tuotantotavoitteet tulee määritellä siten, että niiden toteutumisesta voidaan mitata ja arvioida.** Tavoiteasettelussa tulee kiinnittää huomiota siihen, etteivät tehtäväkohtaiset tavoitteet ole ristiriidassa koko kuntaa koskevien tavoitteiden/strategian kanssa tai että eri tehtävien tavoitteet eivät ole ristiriidassa keskenään. Tavoitteiden tai tavoitekokonaisuuksien tulee olla oleellisia perustoinnin kannalta.

Henkilöstösuunnitelmaa laadittaessa noudatetaan seuraavaa järjestystä:

- nykyiset virat ja toimet / muutokset
- uudet virat ja toimet

Talousarviota laadittaessa toimialojen on myös tehtävä selvitys siitä, miten monta sijaista/määräaikaista työntekijää määrärahoilla on tarkoitus talousarviovuoden aikana palkata.

Investointihankkeiden osalta talousarvioluvut syötetään erikseen jokaisesta hankkeesta. Alle **10.000** euron suuruisia hankkeita **ei esitetä investointihankkeina, vaan ne esitetään käyttötalousmenoissa.** Vuotuiset määräraha- ja tuloarvioesitykset -kohdassa esitetään hankkeen kokonaiskustannukset ajoitettuna suunnitelmakauden eri vuosille. Myös investointikohteeseen saatavat rahoitusosuudet ilmoitetaan. Lomakkeilla olevista investointihankkeista tehdään yhteenveto ja ne kerätään valtuustotason kokonaisuuksiksi kuten aikaisempinakin vuosina.

Investoinnin vaikutus käyttötalouteen -kohdassa ilmoitetaan hankkeen arvioidut vuotuiset käyttömenot ja -tulot. Rakennuksen osalta investointimenoa ovat uudisrakennusten lisäksi peruskorjausmenot ja käyttömenona käsitellään muut kuin peruskorjausmenot.

Lisäksi kunnanhallitus antaa toimialoille oheisen liitteen mukaisen tuloperusteisen tavoitetalousarvion ohjeeksi vuoden 2023 talousarvion laadinnassa siten, että raamiehdotusta ei saa ylittää ilman perusteltua syytä.

Lautakuntien hyväksymät talousarvioesitykset on toimitettava hallintojohtajalle viimeistään **pe 21.10.2022** mennessä.

KUHMOISTEN KUNNANHALLITUS

Valtteri Väyrynen
kunnanjohtaja

Sanna Luukkanen
hallintojohtaja